

Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33
00023 Valtioneuvosto

Huhtikuu 2022

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖLLE

Asia: STM pyytää lausuntoa HE:stä eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta.

VN/12741/2022.

Esityksessä ehdotetaan jatkettavaksi Covid-19 epidemian leviämisen ehkäisemiseksi säädettyjä tartuntatautilain väliaikaisiksi tarkoitettuja pykäläiä, joiden voimassaolo on päättymässä 30.6.2022

LAUSUNTO

Lausunnon laatija: Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaava lääkäri, Infektio- ja sairaalahygieniayksikön ylilääkäri lääkäri Irma Koivula

Yleistä

Covid-19 epidemia on Suomessa edennyt siihen vaiheeseen, että lähes kaikilla on jo joko rokotusten tai saadun tartunnan tai molempien suoma immuniteetti koronainfektiota vastaan. Lisäksi vallitseva omikron-virusvariantti aiheuttaa valtaosalle (myös rokottamattomille, jotka eivät kuulu riskiryhmiin) vain lievän hengitystieinfektion. Tästä poikkeuksena ovat erittäin hauraat ja iäkkäät henkilöt sekä vakavan taudin riskiryhmiin kuuluvat, mutta näidenkin ryhmien osalta rokote tuo erinomaisen suojan vakavaa tautia vastaan.

Kuten esityksessä todetaan THL on lausunnossaan (THL/1215/4.00.02/2022) todennut, on epidemian hallinnan toimenpiteiden tarpeellisuutta arvioitaessa erotettava tartunnat ja niiden seuraukset. Epidemian luonne on nyt se, että tartuntoja on paljon, mutta seuraukset ovat hyvin lievät. Myös pitkäaikaishoitolaitoksissa on todettu runsaasti jopa oireettomia tartuntoja.

Näin ollen koronainfektio ei enää täytä yleisvaarallisuuden kaikkia kriteerejä. Kokonaistilannetta arvioitaessa tilapäisten pykälien tarpeellisuus on siis päättynyt eikä niiden voimassaoloa ole tarpeen jatkaa.

16 a-g pykälät

Pandemia on nimensä mukaisesti osoittanut, että rajoja sulkemalla sitä ei saada hallintaan. Sen sijaan sulkutoimenpiteistä aiheutuu enemmän haittaa kuin hyötyä yhteiskunnan kaikilla aloilla, myös terveydenhuollossa, jonka resurssit tarvitaan muuhun toimintaan. Näiden pykälien mukaista toimintaa ei ole käytännössä pystytty pitkään aikaan toteuttamaan. Näin ollen näiden pykälien voimassaololle ei ole perusteita.

Postiosoite	Käyntiosoite	ALAVAN SAIRAALA	JULKULAN SAIRAALA	TARINAN SAIRAALA	KUOPION PSYKIATRIAN KESKUS
PL 1777	PUIJON SAIRAALA	Kaartokatu 9	Puijonsarventie 40	Tarinaharjuntie 49	Kotkankallionkatu 14
70211 KUOPIO	Puijonlaaksontie 2	70620 KUOPIO	70260 KUOPIO	71800 SIILINJÄRVI	70600 KUOPIO
Puh. (017) 173 311	Puh. (017) 173 311	Puh. (017) 173 311	Puh. (017) 173 311	Puh. (017) 173 311	Puh. (017) 173 311

58 a-g ja 59 a-e pykälät

Säännökset koskevat ravitsemisliikkeiden ja henkilöstöliikenteen hygieniavelvoitteita, toiminnan väliaikaista rajoittamista ja valvontaa. Esityksessä ehdotetaan näitä joko jatkettavaksi muutettuna tai joidenkin pykälien osalta jatkamista ei esitetä.

Ravintoloiden hygieniavaatimusten tulisi olla jatkossa osa tavanomaista, AVI:n valvomaan ravintolatoimintaa, jotta ei erikseen määrätä lakisääteisesti tartuntatautilaissa vaan osana muita ravintolatoiminnalta edellytettäviä hygieniavaatimuksia.

58a §

Hallituksen esityksessä ravitsemistoimintaa koskevat rajoitukset siirtyisivät kuntien ja aluehallintoviraston toimivaltaan. Se, että ravitsemistoiminnan rajoituksista päättäisi jatkossa kunta eikä valtioneuvosto, ei ole kannatettava asia. Pienen kunnan yksittäinen tartuntataudeista vastaava lääkäri voisi joutua hyvin epäedulliseen tilanteeseen joutuessaan rajoittamaan mahdollisen naapurinsa elinkeinotoimintaa. Ravitsemistoimintaa harjoittavien oikeusturvan lisääminen ei mielestäni toteudu. Päinvastoin on olemassa riski perusteettomalle päätökselle, kun kokonaisvaikutusten arviointiin ei ole kompetenssia.

Kaiken kaikkiaan ravintolatoiminnan rajoituksille ei ole tarvetta. Mitkä olisivat ne epidemiologiset kriteerit, joiden perusteella rajoituksia voisi enää tässä epidemiavaiheessa perustella? Taudin pitäisi muuttaa luonnettaan ratkaisevasti, jolloin oltaisiin aivan uudenlaisessa tilanteessa. Mikäli tarvetta tästä syystä tulisi, rajoitusten määrääjänä tulisi yhä edelleen olla valtioneuvosto.

Ehdotetun muutoksen mahdollistama valittaminen hallinto-oikeuteen ei myöskään ole toivottava seuraus. Päinvastoin se lisäisi turhaa työtä.

sen sijaan ehdotus, että toiminnanharjoittajalla ei olisi mahdollisuutta ottaa käyttöön koronatodistuksen esittämisedellytyksiä on kannatettava.

58c §

Tässä epidemian vaiheessa tällä pykälällä ei enää ole merkitystä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen riittävyyden turvaamisessa. Vain riskiryhmiin kuuluvat ovat vaarassa saada sairaalahoitoon johtavan taudin ja heidän riskiänsä tullaan alentamaan jatkossakin rokotteilla. Toisaalta hauraille vanhuksille, joiden pärjääminen kotona on jatkuvasti uhattuna, tulisi luoda tukijärjestelmä esim. matalan kynnyksen intervallihoidon muodossa.

58 d§ ja e§

Pykälien voimassaolon tarpeellisuus on päättynyt.

58 g§

On vaikea kuvitella, että koronatodistuksella olisi mitään merkitystä epidemian tässä vaiheessa ottaen huomioon omikron-variantin laajan leviämisen ja rokotuskattavuuden. Ennen pykälän voimassa olon jatkamista tulisi selvittää onko EU:ssa enää tarvetta koronatodistukselle.

87 a§ Covid-19 testin laiminlyöntiä koskeva rikkomus

Voimassaolo tulisi lopettaa tarpeettomana. Yhä useampi on saanut tartunnan, jolloin vanhojen positiivisten löydösten määrä on huomattava. Testauskäytännöt ovat muuttuneet merkittävästi. Ei ole perusteltua vaatia henkilöltä testiin menoa vaan testaaminen tulisi jatkossa tehdä ainoastaan lääketieteellisin perusteluin.

Lopuksi

Näillä pykälillä toteutettava perusoikeuksien rajoittaminen ei epidemian tässä vaiheessa ole välttämätöntä eikä oikeasuhtaista.

Terveysturvajärjestelmä ei enää ole koronataartunnoista johtuen kuormittunut, eikä tätä perustetta voi siis käyttää. Perusterveydenhuoltoon aikaisemmin kohdistunut kuormittuminen johtui pääasiassa jäljittamisesta sekä eristys- ja karanteenipäätöksistä, joita ei olisi enää pandemiavaiheessa pitänyt jatkaa. Tauti itse oli vain harvalle hoitoa edellyttävä. Tehohoito oli hetkellisesti kuormittunut, mutta ei ole enää. Kuormittuminen johtui liian vähäisestä vararesurssista. Mikäli kuormittumista ilmenisi uudelleen, se tulisi ratkaista lisäämällä tehohoidon resursseja, ei kansalaisten elämää rajoittamalla.

Koronavirus on tullut jäädäkseen ja se tulee aiheuttamaan vakavaa sairastumista riskiryhmiin kuuluvien joukossa, mutta tämä joukko on merkittävästi pienentynyt rokotusten myötä. Näin ollen ei ole enää tarpeen ylläpitää poikkeuksellista keinovalikoimaa, joka on tarkoitettu aivan uudenlaisen ja tuntemattoman taudinaiheuttajan alkuvaiheen tilanteen hallintaan. Jatkossa tilannetta tulee hallita tavanomaisin keinoin ja ohjeistamalla kansalaisia ja viranomaisia.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että Covid-19 epidemian leviämisen ehkäisemiseksi säädettävien rajoitustoimenpiteiden voimassaolo on ajallisesti rajoitettava vain välttämättömään. Epidemia on jo nyt levinnyt niin laajalle, että leviämisen ehkäiseminen ei enää ole relevanttia ja näin ollen rajoitustoimenpiteille ei ole tätäkään perustetta.

Rajoituspäätöksiä tekevillä viranomaisilla on hallituksen esityksen mukaan velvollisuus arvioida rajoittavien päätösten suhdetta perusoikeuksiin ja kaiken kaikkiaan oikeasuhtaisuutta ja välttämättömyyttä. Lisäksi pitäisi pystyä arvioimaan rajoituksista mahdollisesti syntyvien hyötyjen suhdetta mahdollisiin haittoihin yhteiskunnan kaikilla sektoreilla. Tämä on kuntien tartuntataudeista vastaaville lääkäreille ja toimielimille mahdoton vaatimus. Tämän pitäisi turvata, ettei perusoikeuksiin puututa väärin perustein. Tätä ei ole koko pandemian aikana pystytty arvioimaan edes hallinnon korkeimmilla tasoilla.

Hallituksen esityksessä mainitaan, että nyt ehdotetuilla toimivaltuuksilla voitaisiin todistetusti ehkäistä vakavan Covid-19 taudin leviämistä ja minimoida yhteiskunnalle koituvia haittoja. Tämä on epärealistinen toteamus, koska koronan leviämistä ei olisi voitu estää muuten kuin täydellisillä lock-down toimenpiteillä, joista kertyvät haitat olisivat valtaiset. Nyt ehdotettu TT-lain väliaikaisten pykäliden jatkaminen ei siis toisi turvaa sellaisessa tilanteessa, jossa erittäin vakavaa tautia kaikenikäisille ja perusterveillekin aiheuttava variantti alkaisi levitä väestössä. Siinä tilanteessa tarvittaisiin aivan uusia ja järeitä toimenpiteitä. Muunlaisessa tilanteessa rajoituksia ei tarvittaisi.

Kuopiossa 29.4.2022

Irma Koivula

Tartuntataudeista vastaava lääkäri, ylilääkäri Infektiosairaudet ja sairaalahygienia,
Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri, Kuopion yliopistollinen sairaala